

บทที่ 1

บทนำ

จากการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การออกแบบผลิตภัณฑ์ และศักยภาพของธุรกิจชุมชน ตามโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษากลุ่มผลิตภัณฑ์ ของตกแต่งบ้าน มีวัตถุประสงค์ ในการศึกษาด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ ศักยภาพด้าน การผลิต การตลาด การเงิน การจัดการ ฯลฯ ของผู้ประกอบการในพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ หมู่ 5 หมู่ 6 หมู่ 8 หมู่ 9 หมู่ 12 และหมู่ 13 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 2 ตำบลขุนลง รวมทั้งหมู่ 2 ตำบลหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการประมวลแนวคิด ความรู้สำหรับการทำงาน เพื่อเอาชนะความยากจน ของ พลเดช ปิ่นประทีป เรียบเรียงไว้กล่าวถึงปัญหาความจนในอดีต คือ ธนาकरโลก (2001) ได้สรุปสาเหตุของความยากจนในประเทศไทยไว้ว่า ประกอบด้วยเหตุปัจจัย 4 ประการ คือ เหตุปัจจัยทางเศรษฐกิจ ทางโครงสร้างประชากร ทางสังคม และทางวัฒนธรรม โดยมีงานศึกษา หลายชิ้นได้พยายามครอบคลุมถึงเหตุปัจจัยต่างๆ ข้างต้นพอสรุปได้ว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประชากรที่ต้องประสบกับภาวะยากจนโดยส่วนใหญ่คือ กลุ่มประชากรที่ขาดแคลนทรัพย์สิน ที่จะก่อให้เกิดรายได้ ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน หรือทุนต่างๆ ที่หมายรวม ไปถึงทุนทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งงานศึกษาส่วนใหญ่พบว่า นอกจากจะขาดแคลนซึ่งทรัพย์สินเหล่านี้แล้ว ยังขาดโอกาสที่จะลงทุน ในการหามาซึ่งทรัพย์สินเหล่านี้ด้วย ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นหลายๆ ชั่วคน ครอบครัวนั้นจะต้องเผชิญ กับความยากจนถาวร ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเหตุปัจจัยทางเศรษฐกิจเท่าที่สำรวจได้ และมีผลต่อ การก่อให้เกิดความยากจน ได้แก่ ขนาดของที่ดินทำกิน พบว่า ถ้าประชากรในชนบทมีที่ดินทำกิน เพิ่มขึ้น 1% แล้วจะสามารถลดโอกาสที่จะตกอยู่ในภาวะยากจนได้ประมาณ 0.1% นอกจากนี้ยัง พบว่า ลักษณะการถือครองที่ดินมีความสำคัญไม่น้อยด้วย โดยถ้าเป็นผู้เช่า (แทนที่จะเป็นเจ้า ของที่ดิน) จึงเพิ่มโอกาสของการตกอยู่ในภาวะความยากจนถึง 30% โอกาสได้รับการศึกษา พบว่า คราวเรือนที่มีผู้ใหญ่ที่ได้รับการศึกษา จนจบระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่าง น้อย ความเสี่ยงของการตกอยู่ในภาวะความยากจนจะลดลงถึง 66 – 74% เมื่อเทียบกับครัวเรือน

ที่ไม่มีการศึกษาเลย และถ้าได้รับการศึกษาไปถึงระดับมหาวิทยาลัยโอกาสที่จะถูกจัดอยู่ในกลุ่มคนยากจนจะลดลงไปถึง 90% อย่างไรก็ตามที่ได้นี้ค่อนข้างที่จะชัดเจนกับเขตเมืองมากกว่าเขตชนบท ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ จัดเป็น Shock อย่างหนึ่ง ที่ทำให้เกิดภาวะชกักกันของการหารายได้ พบว่า ภายหลังการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 แล้ว ประเทศไทยยังมีสัดส่วนประชากรที่จัดว่ายากจนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.15 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 8.58 ในปี 2542

สาเหตุเชิงโครงสร้างประชากร จัดเป็นสาเหตุก่อให้เกิดความยากจนได้ ทั้งในเขตเมือง และเขตชนบท โดยการศึกษาของธนาคารโลก (2001) พบว่า ครอบครัวที่มีขนาดใหญ่จะมีโอกาสตกอยู่ในภาวะความยากจนมากกว่าครอบครัวขนาดเล็ก นอกจากนี้ ถ้ากำหนด ให้ครอบครัวมีขนาดเท่ากันแล้ว ครอบครัวที่มีสัดส่วนของผู้ใหญ่มากกว่า จะเสี่ยงต่อภาวะความยากจนน้อยกว่า ซึ่งแน่นอนว่าการมีเด็กอยู่ในครอบครัวเป็นจำนวนมาก จัดเป็นภาวะทางเศรษฐกิจให้กับผู้ใหญ่ที่เป็นกำลังแรงงานอย่างสูง บัจฉิเชษฐภคินพบว่าการมีที่พักอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยจะมีความเสี่ยงต่อความยากจนเพิ่มขึ้นถึง 56% ในขณะที่ถ้าที่พักอาศัยตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โอกาสที่จะตกเป็นชนยากจนจะลดลง อย่างมากถึง 80% บัจฉิเชษฐภคิน และวัฒนธรรม เป็นปัจจัยทางสถาบันที่สำคัญ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีการทำงานหัตถกรรมมากที่สุดจังหวัดหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาจนได้มาตรฐานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นจำนวนถึง 570 รายการส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าด้านหัตถกรรม สำหรับอำเภอต่างๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ มีการพัฒนาสินค้าอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการผลิตสินค้า ถ้าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพสามารถยกระดับ จนสามารถยกระดับจนพัฒนาไปเป็นสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product, OTOP) เป็นสินค้าที่มีคุณภาพดีระดับประเทศพัฒนาสู่ตลาดโลก เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน

อำเภอหางดงตั้งอยู่ทางทิศใต้ห่างจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ ประมาณ 15 กิโลเมตรไปตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 มีพื้นที่ประมาณ 302 ตารางกิโลเมตร สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 310 เมตร ทางทิศเหนือ และทางทิศตะวันตกของอำเภอ มีสภาพเป็นภูเขาสลับซับซ้อน และมีป่าไม้เบญจพรรณ และป่าเต็งรังประมาณ 2 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งหมดเป็นที่ราบเอียงจากทิศตะวันตกไปจรดแม่น้ำปิงทางทิศตะวันออก ส่วนทางตอนใต้ ของอำเภอเป็นบริเวณราบลุ่มต่ำ สำหรับการคมนาคมในพื้นที่ มีถนนติดต่อระหว่างตำบล หมู่บ้านต่างๆ ได้ทุกตำบล หมู่บ้านบางแห่งยังมีสภาพเป็นลูกกรัง เช่น หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านปง และหมู่ที่ 11 ตำบลน้ำแพร่ ส่วนการคมนาคมขนส่งระหว่างอำเภอ และจังหวัด มีรถโดยสารประจำทางสำหรับภายในหมู่บ้านเดินทางโดยใช้บริการรถรับจ้าง อำเภอหางดงแบ่งเขตการปกครองเป็น 11 ตำบล 108 หมู่บ้าน อาชีพ

ของประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย และรับราชการ นอกจากนั้นยังมีการประกอบอาชีพหัตถกรรมในครัวเรือน ที่สามารถพัฒนาธุรกิจชุมชนได้หลายอาชีพ มีการส่งผลิตภัณฑ์ต่างๆ จำหน่ายในตลาดสำคัญของอำเภอหางดง เช่น ร้านค้าต่างๆ ในหมู่บ้านถวายเป็นอำเภอหางดง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนั้น ยังส่งไปจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ อีก สำหรับธุรกิจ ในอำเภอหางดงแบ่งออกหลายประเภทคือ ธุรกิจชุมชนผลิตโคมไฟ ธุรกิจชุมชนผลิตตุ๊กตาเคลือบ ตุ๊กตาเซรามิก ธุรกิจชุมชนปูนปั้น แกะสลักไม้ และทองสัมฤทธิ์ ธุรกิจชุมชนไม้ และของตกแต่ง กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ ไม้กลุ่มผลิตภัณฑ์ ผ้าฝ้ายทอมือ ฯลฯ ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในอำเภอหางดงได้มีการพัฒนาให้ไปถึงโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ แล้วหลายโครงการ

หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2544) พิจารณาสองด้านได้แก่ ตัวสินค้า กับความเข้าใจหรือการบริหารจัดการของชุมชน ในด้านตัวสินค้านั้นต้องคำนึงถึงการใช้วัตถุดิบในการผลิต ที่ได้มาจากพื้นที่ในจังหวัดนั้นๆ โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นความรู้ทักษะที่ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งการผลิตสินค้าต้องพัฒนาแบบสินค้าว่ามีความแตกต่างจากสินค้าดั้งเดิมหรือไม่ มีคุณภาพสนองความต้องการของผู้บริโภคมากน้อยเพียงใด ส่วนที่เป็นสินค้าต้องได้คำรับรองจากคณะกรรมการอากร และยาสินค้าทั่วไปต้องมีเอกสารที่ชัดเจน ในขบวนการผลิตมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชนเพียงใด

ด้านความเข้มแข็งของชุมชน การบริหารจัดการของชุมชน ปัจจัยที่ใช้ในการผลิตต้องคำนึงถึงจำนวนสมาชิกของผู้ผลิตทั้งหมด อายุของกลุ่มที่เริ่มผลิตเพื่อจำหน่าย หมายถึงจำนวนปีที่เริ่มทำธุรกิจ นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงความต่อเนื่องในการผลิตของแต่ละปี หากเป็นการผลิตที่ต้องพึ่งฤดูกาล เช่นผลผลิตทางการเกษตร ต้องพิจารณาถึงการผลิต ต่อพื้นที่ที่ทำการผลิตผลทางการเกษตรของชุมชนด้วย ส่วนการจัดการด้านกระบวนการผลิตนั้น ต้องดูถึงการจัดการที่กลุ่มผลิต ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ ว่ามีกระบวนการผลิตที่ชัดเจนหรือไม่ มีการควบคุม และตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ก่อนส่งจำหน่ายหรือไม่

การดำเนินธุรกิจหรือกิจกรรมต่างๆ การจัดการถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้องค์การหรือธุรกิจนั้นประสบความสำเร็จ สามารถบริหารงานให้ลุล่วงไปด้วยดี โดยถ้าองค์กรมีการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้ธุรกิจองค์กรนั้นมีความเข้มแข็ง

ในการประกอบธุรกิจหรือการทำกิจกรรมใดๆ นั้น การบริหารจัดการถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นด้านบริหารงาน บริหารคน และการบริหารทรัพยากร ถ้าในองค์กรมีการจัดการที่ดีมีคุณภาพ ก็จะทำให้ธุรกิจเหล่านั้นประสบความสำเร็จตามความต้องการได้ จึงได้ทำการศึกษาถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ และศักยภาพของธุรกิจชุมชน เพื่อเป็นการวิเคราะห์

ศักยภาพในการออกแบบ รูปแบบผลิตภัณฑ์ ด้านการจัดการ การตลาด และการเงินของธุรกิจชุมชนภายใต้โครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์”

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของธุรกิจชุมชนในด้านต่างๆ ของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แต่ละตำบลตามหัวข้อดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์การออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านการจัดการของธุรกิจชุมชน ด้านการบริหารทรัพยากรคน เงิน งาน วัสดุอุปกรณ์ ให้มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านการตลาด ในการนำสินค้าจากผู้ผลิต ไปสู่ผู้บริโภค

3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

ศักยภาพด้านการจัดการ การตลาด การผลิต และการเงินของธุรกิจชุมชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ และสำรวจการออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น วิเคราะห์

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ หมู่ 5 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 6 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 8 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 9 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 12 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 13 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 2 ตำบลขุนกง และหมู่ 2 ตำบลหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มธุรกิจชุมชนงานหัตถกรรมท้องถิ่น ในโครงการ “ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น”

3.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ 1 คุณผกาวรรณ	คำหล้า
3.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ 2 คุณชวาลา	ไชยยัง
3.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ 3 คุณไพริน	ยวงขาว
3.2.4 กลุ่มตัวอย่างที่ 4 คุณจันทร์สม	หน่อจันทร์แก้ว
3.2.5 กลุ่มตัวอย่างที่ 5 คุณพิชิต	ปัญญา
3.2.6 กลุ่มตัวอย่างที่ 6 คุณนิภาพร	บุตรชัย
3.2.7 กลุ่มตัวอย่างที่ 7 วชิระ	สีจันทร์

3.2.8 กลุ่มตัวอย่างที่ 8 คุณอุไร

กิตติคุณ

3.2.9 กลุ่มตัวอย่างที่ 9 คุณไพลิน

กิตติคุณ

3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการศึกษา และประกอบในงานวิจัย ได้แก่ ทฤษฎี เศรษฐกิจพอเพียง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทฤษฎีการจัดการความรู้ การออกแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบ บรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และแนวทางการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ.2549 (OTOP Product Champion)

4. ขั้นตอนและวิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกรณีศึกษา (Case Study) โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม (Based on Community) วิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร บันทึก หรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การวิจัยภาคสนาม (Field Study) ถึงสภาพความเป็นจริงในสังคม หรือธรรมชาติวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่ปรากฏว่ามีสภาพเป็นอย่างไร วิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อปรับเปลี่ยนหรือสร้างภาพการณขึ้น เพื่อสร้างผลผลิตที่ได้จากการเปลี่ยนแปลง เป็นการวิจัยสร้างสรรค์ (Creative Research) เพื่อสร้างองค์ความรู้ วิธีการ ทฤษฎี และผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ และการวิจัยทางศิลปะประยุกต์ (Applied Art Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อนำผลวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

4.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

4.1.1 สร้างความเข้าใจในการทำงานวิจัย ที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการวิจัยแบบให้ชุมชนมีส่วนร่วม ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้นำธรรมชาติ คนเฒ่าคนแก่ที่ชาวบ้านให้ความยอมรับนับถือ ชาวบ้านผู้ประกอบการ

4.1.2 ศึกษาบริบทชุมชน ด้านสภาพพื้นที่ ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพทางเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาชาวบ้าน และสภาพปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน

4.1.3 ศึกษาบริบท เกี่ยวกับวิถีชีวิต การทำมาหากิน ปัญหาสิ่งแวดล้อม การอพยพย้ายถิ่นข้อมูลเกี่ยวกับครัวเรือน ภาระหนี้สิน รายรับ รายจ่าย ศึกษาความต้องการ ปัญหา โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์ และหาทางแก้ไข

4.1.4 ร่วมกับชุมชน และภาคที่เกี่ยวข้อง พัฒนาอาชีพ และวิสาหกิจชุมชน โดยการศึกษาดูงาน ฝึกอบรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์

4.1.5 เชิญวิทยากรด้านการออกแบบ และวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ มาให้ความรู้ เรื่องพัฒนาผลิตภัณฑ์ จากการร่วมวิเคราะห์การออกแบบ โดยเจ้าของผลิตภัณฑ์ และนักศึกษา สาขาวิชาศิลปกรรมที่มีความรู้ด้านการออกแบบ ร่วมกันวิเคราะห์ และออกแบบ เพื่อหาแนวทาง พัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้เหมาะสม กับความต้องการของผู้บริโภค

4.1.6 เชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญด้านการจัดการ การตลาด การผลิต และการเงิน เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพธุรกิจชุมชน ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

4.1.7 กลุ่มเป้าหมายเริ่มตระหนัก และเข้าใจปัญหาซึ่งค้นพบด้วยการร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์

4.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2.1 ศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัย ข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น แผนงานโครงการพัฒนาตำบล ข้อมูล จปฐ. กชช.2ค ข้อมูลจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Online/CD Network) แผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ

4.2.2 การทำแบบสำรวจ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาบริบทชุมชน เช่น ประเด็นเรื่อง ประวัติบุคคล เศรษฐกิจ วัฒนธรรม

4.2.3 การสังเกตการณ์โดยตรง (Direct Observation) ด้วยการเดินสำรวจ จดบันทึกสิ่งต่าง ๆ เช่น จำนวนของบ้าน วัสดุที่ใช้ในการสร้างบ้าน การสังเกตด้วยการเข้าไปร่วม กิจกรรม กับชาวบ้าน ในการประกอบอาชีพ เพื่อซักถามข้อมูลที่กำลังทำการศึกษา

4.2.4 การศึกษาชุมชนจากกรณีศึกษา (Case Studies and stories) เป็นการศึกษา ชุมชน อันเป็นที่มาของเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล ผู้นำชุมชน เพื่อความเข้าใจถึงสภาพการณ์ชุมชนดีขึ้น

4.2.5 การทำแผนที่ทางความคิด (Mind Map) เพื่อศึกษาปัญหาและความ ต้องการ โดยการระดมความคิดเห็นของบุคคล ร่วมกันกำหนดหัวข้อเพื่อแสดงความคิดเห็น เป็นการ เพิ่มมิติของความคิด แยกแยะความคิด ได้แตกแขนงมากขึ้น ทำให้ทุกคนเห็นความสำคัญของปัญหา

4.2.6 กระบวนการจัดเวที เพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน

4.2.7 ศึกษาดูงานในการประกอบอาชีพหัตถกรรม การอบรมปฏิบัติการ จากแหล่งประกอบการ และชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ด้านการจัดการธุรกิจการขาย ขั้นตอนการ ออกแบบ การผลิต และจำหน่าย

4.2.8 นำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงาน การอบรมปฏิบัติการมาพัฒนาสินค้า ให้ได้มาตรฐาน

4.2.9 จัดทำรายงาน สรุปบทเรียน และองค์ความรู้

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เช่น เผยแพร่ในวารสาร การจดสิทธิบัตร ฯลฯ และหน่วยงาน ที่จะสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

5.1 แก้ไขปัญหาในการดำเนินงานของหน่วยงานที่ทำการวิจัยด้วยการติดต่อประสานงานเป็นระยะ โดยกำหนดกรอบ ระยะเวลาในการทำวิจัยอย่างเป็นระบบ ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้น ต้องมีการประชุม ระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ กสาเหตุ วิเคราะห์ สรุปผล

5.2 การวิจัยในครั้งนี้เนื่องจากเป็นงานเพื่อให้เห็นภาพรวมของผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ในชุมชนต่างๆ เห็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีพื้นบ้านว่าเป็นอย่างไร มีการถ่ายทอด ภูมิปัญญามานานแก่ไหนจากการวิเคราะห์ เพื่อนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยอาศัยจัดการความรู้ 3 ประเด็นคือ

5.2.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยอาศัยการจัดการความรู้ด้านการออกแบบ เข้าไปบริหารจัดการ ซึ่งสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตำบลต่างๆ ในอำเภอ หางดง ในชุมชนอื่น จังหวัดอื่นๆ ได้

5.2.2 การวิเคราะห์ศักยภาพธุรกิจชุมชน สามารถนำหลักการบริหาร จัดการในด้านการตลาด การจัดการ การเงิน ต้นทุนการผลิต ไปใช้ในแหล่งชุมชนอื่นๆ ได้

5.2.3 สามารถทำวิจัยต่อยอดในอำเภอหางดง และอำเภอใกล้เคียงอื่นๆ

5.3 บริการความรู้แก่ประชาชนเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนา เปิดอบรมให้ประชาชนที่สนใจ จัดนิทรรศการและจัดทำคู่มือวารสารประสานกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจ รวบรวมในเอกสาร ฐานข้อมูล เพื่อถ่ายทอดให้แก่ประชาชนทุกระดับได้

5.4 บริการความรู้แก่ภาคธุรกิจ ผู้ประกอบการสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการจัด ความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการชุมชน โดยการถ่ายทอดผลิตภัณฑ์ของจริงที่นำ ไปจัดจำหน่าย จัดแสดง การถ่ายทอดในกลุ่มือ เอกสาร และฐานข้อมูล

5.5 นำไปผลิตเชิงพาณิชย์ สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ได้จากการศึกษา อบรม เพื่อพัฒนาสินค้าให้ทุนค่าใช้จ่าย ทุนเวลา ประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ ผลิตสินค้าได้จำนวน มากยิ่งขึ้น

5.6 ในการทำวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาระบบการจัดการเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ไม้ฉลิมไม้ใหม่ เพิ่มจำนวนการผลิต การจำหน่ายและการแข่งขันด้านการตลาด

5.7 ในการทำวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อประชากรกลุ่มเป้าหมาย ในด้านเพิ่มศักยภาพการจัดการในธุรกิจชุมชนให้สามารถพัฒนาธุรกิจอย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาสินค้าสู่โครงการ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถบริหารทรัพยากรต้นทุนทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมตลอดจนทำธุรกิจของตนสู่สากล เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง และพลวัตโลก

5.8 ระบุกลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับประโยชน์และผลกระทบจากผลงานวิจัยที่คาดว่าจะเกิดขึ้นรวมทั้งสนองตอบประเด็นยุทธศาสตร์ใดในยุทธศาสตร์ของแผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2548-2551 ทั้งสามด้านคือ

5.8.1 การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

(1) บริบท และศักยภาพของชุมชน เกี่ยวกับการทำหัตถกรรมท้องถิ่น และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของธุรกิจชุมชนใน 3 ตำบล 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 5 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 6 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 8 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 9 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 12 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 13 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 2 ตำบลขุนกง และหมู่ 2 ตำบลหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

(2) ปัญหาความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทัศนคติ สภาพแวดล้อม ต้นทุนทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์

(3) องค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์ศักยภาพ การจัดการตลาด การผลิต และการดำเนินงานด้านธุรกิจชุมชน

(4) การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster) ได้แก่แนวคิดในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม

(5) นักศึกษา (ผู้ช่วยวิจัย) ได้เรียนรู้ร่วมกับชุมชนในการพัฒนา

5.8.2 การพัฒนา ประกอบด้วย

(1) กลุ่มธุรกิจชุมชนภายใน หมู่ 5 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 6 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 8 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 9 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 12 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 13 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 2 ตำบลขุนกง และหมู่ 2 ตำบลหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เกิดการเรียนรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านรูปแบบแนวความคิด กลวิธีการออกแบบ ขั้นตอนการผลิต นวัตกรรมใหม่

(2) กลุ่มธุรกิจชุมชนภายใน หมู่ 5 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 6 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 8 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 9 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 12 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 13

ตำบลบ้านแหวนหมู่ 2 ตำบลขุนกง และหมู่ 2 ตำบลหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เกิดการเรียนรู้ด้านการจัดการ การผลิต การตลาด การบัญชี การดำเนินงาน ด้านธุรกิจชุมชน

(3) จากการใช้เครื่องมือประชาสังคม ทำให้ชุมชนมีการรวมกลุ่ม มีการสร้างเครือข่ายในตัวเองก็ืออำนาจในการต่อรอง

(4) เกิดการเรียนรู้การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ และสถาบันที่เกี่ยวข้อง มารวมตัวดำเนินกิจการในพื้นที่ใกล้เคียงกัน (Geographical Proximity) มีความร่วมมือ เกื้อหนุน เชื่อมโยง และเสริมกิจการกัน และกันอย่างครบวงจร (Commonality & Complementarity)

(5) กลุ่มธุรกิจชุมชนเข้าใจ เรื่องการจดสิทธิบัตรว่ามีประโยชน์ต่อการทำผลิตภัณฑ์ป้องกันการลอกเลียนแบบ หรือนำไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง

5.8.3 หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนสามารถ นำการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์คือ

(1) พัฒนาการชุมชนระดับอำเภอ สามารถนำผลจากการเรียนรู้ที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการต่อยอดด้านธุรกิจชุมชน เกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมศักยภาพในทุกด้านของผู้ประกอบการ

(2) ได้ข้อมูลเชื่อมโยงกับจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน ปัจจุบันกำลังดำเนินการเรื่องการขยายหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงทั่วประเทศ

(3) ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ นำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการจัดการเพื่อส่งเสริมธุรกิจชุมชน

(4) กระทรวงอุตสาหกรรมนำผลการวิจัยที่ได้ดำเนินการ

(5) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้ผลงานวิจัยไปใช้ในการเรียนการสอน การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

(6) การจัดการเรียนรู้โดยนักศึกษาได้ทำงานวิจัยในชุมชน เป็นประสบการณ์ตรงที่สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการเรียน การทำงาน และพัฒนาหมู่บ้าน

(7) แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยกลุ่มเป้าหมาย ผลการวิจัย ที่ได้สามารถเผยแพร่ในสื่อต่างๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ การประชุมทางวิชาการ การแสดงนิทรรศการวิชาการ การฝึกอบรมให้กับชุมชนต่างๆ หรือผู้สนใจทั่วไป

6. ระยะเวลาในการทำวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ทำการวิจัย รวมทั้งหมด 12 เดือน (ปี 2550)

7. นิยามศัพท์

ธุรกิจชุมชน คือ การรวมกันของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อร่วมกัน ประกอบธุรกิจที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มให้แก่ประชาชนในชุมชน หรือการสร้าง ศักยภาพที่มีอยู่ภายในชุมชนให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยการจัดตั้งร้านค้าชุมชน

โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือเรียกสั้นๆว่า **โอท็อป (OTOP)** เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านในแต่ละตำบลสร้างอาชีพในการผลิตสินค้า เพื่อออกจำหน่าย โดยสร้างสินค้าที่เป็นสินค้าประจำตำบลนั้นๆในห้วงเวลาที่ประเทศชาติ กำลังเผชิญปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจและประชาชน ทุก ระดับ ประสบปัญหาต่างๆปัญหาหนึ่งที่ประชาชนระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศถูก รุมเร้าคือปัญหาความยากจน รัฐบาลจึงได้ประกาศสงครามกับความยากจน โดยได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่า จะจัดให้มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้แต่ละชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้าโดยรัฐพร้อมที่จะเข้า ช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่ และการบริหารจัดการเพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยระบบร้านค้าเครือข่าย และอินเทอร์เน็ตเพื่อ ส่งเสริม และสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากร ภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ และบริการที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่ม เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ

ของตกแต่งบ้าน คือ ผลิตภัณฑ์ที่มีไว้ใช้ หรือตกแต่งประดับในบ้าน สถานที่ต่างๆ เครื่องใช้สอย หรือเครื่องเรือน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอย ตกแต่ง หรือให้เป็นของขวัญ รวมทั้งสิ่งประดิษฐ์ที่สะท้อนวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ไม่รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่ใช้หรือประดับตกแต่งร่างกาย

กลุ่มผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้าน คือ กลุ่มผู้ประกอบการผู้ผลิตเครื่องใช้สอย หรือเครื่องเรือนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอย ตกแต่ง หรือให้เป็นของขวัญ ที่ทำการศึกษาภายในเขตอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่